

Практическо ръководство за МСП

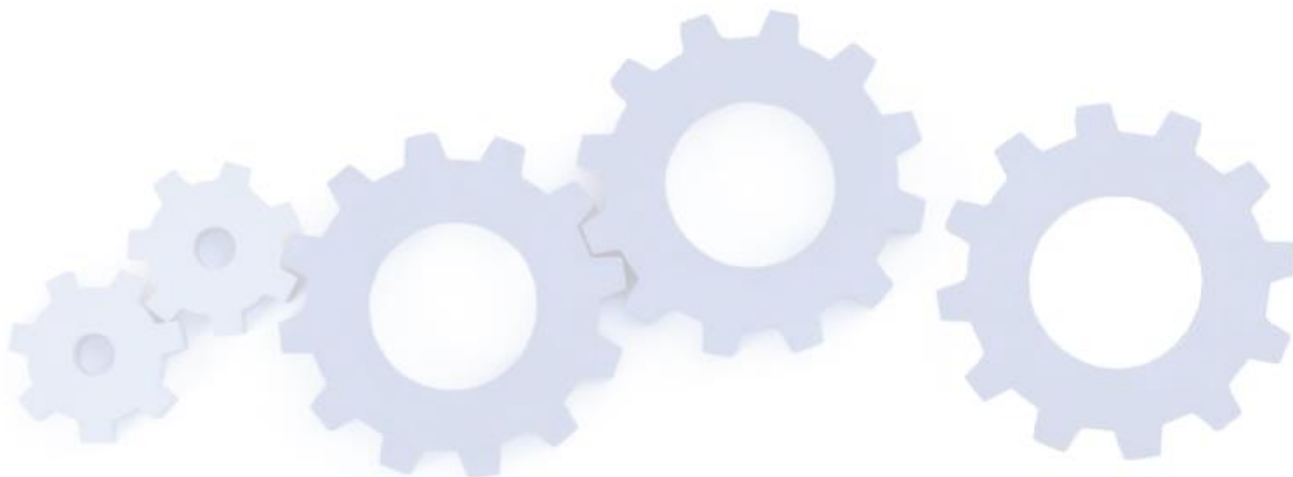
Защо стандартите имат значение

и как да се включите в стандартизацията

Какво е стандарт?

Стандартът е начин за правене на нещо, който е резултат от постигнато съгласие.

Какво е стандарт?

Това е документ, който предоставя изисквания, спецификации, насоки или характеристики, които могат да се използват, за да се гарантира, че материалите, продуктите, процесите и услугите са подходящи за целта. Стандартите помагат да се гарантира, че продуктите и услугите са безопасни, надеждни и с добро качество.

Стандартите обхващат широк спектър от теми, от строителство, през селскостопански машини, до изкуствен интелект. Те могат да се прилагат за точно определени продукти или могат да бъдат общи като стандарти за системи за управление на качеството или на околната среда. Стандартите се приемат с консенсус и се разработват за доброволно използване. В някои случаи стандартите могат да станат задължителни, но това е само когато регулаторните органи решат да ги приемат като законови изисквания или когато станат част от договорно споразумение между страните.

Хармонизирани стандарти

Хармонизиран стандарт е европейски стандарт, разработен и приет от една или повече европейски организации за стандартизация след искане за стандартизация от страна на Европейската комисия в подкрепа на европейското законодателство. Позоваванията на хармонизирани стандарти се публикуват в Официалния вестник на ЕС. Във всеки хармонизиран стандарт се обяснява връзката между изискванията на този стандарт и изискванията на законодателството на ЕС. Спазването на хармонизирани стандарти осигурява доказано съответствие със съществените изисквания на съответното европейско законодателство (регламент или директива). Производителите винаги са свободни да изберат друга форма на доказателство, че отговарят на изискванията, но използването на хармонизирани стандарти помага на МСП да удовлетворят изискванията на законодателството на ЕС.

Защо МСП трябва да се интересуват от стандартите?

Стандартизацията предлага значителни ползи за МСП.

По-добра конкурентоспособност и достъп до пазари

В сравнение с по-големите компании, МСП разполагат с по-малко финансови и други ресурси, за да покажат съответствието и ефективността на своите продукти и да спечелят доверието на пазара. Стандартите могат да помогнат на МСП да се конкурират при равни условия с по-големите компании, като обективно и просто демонстрират качеството, безопасността и ефективността на техните продукти и услуги. Стандартите могат също така да помогнат за доказване на съответствие със законовите изисквания (вижте раздела за хармонизирани стандарти) и техническите изисквания, като се дава възможност на МСП да спечелят доверието на клиентите, да намалят търговските бариери и да получат достъп до нови пазари.

да позволят на МСП да бъдат по-ефективни чрез подобряване на производителността, качеството и надеждността и чрез намаляване на отпадъците.

Подкрепа за иновации

Стандартизацията може да помогне за вземане на иновативни решения на пазара чрез определяне на интерфейси, установяване на изисквания за съвместимост и създаване на доверие в новите технологии. Иновативните компании използват стандартизацията като стратегически инструмент за „увеличаване приемането на техните продукти на пазара“.

Намалени разходи и повишена ефективност

Стандартите опростяват спецификациите на компонентите, позволяват икономии от мащаба и улесняват поддръжката. Те също така помагат да се осигури еднаквост, така че крайните продукти и услуги да са съвместими. Те дори могат

Кой кой е в стандартизацията?

Стандартите се въвеждат от независими, официално признати органи на национално, европейско и международно ниво. Дейностите по стандартизация на тези три нива са „допълващи се“.

Европейска стандартизация

CEN, CENELEC и ETSI са трите европейски организации за стандартизация, официално признати от Европейския съюз и от Европейската асоциация за свободна търговия (EACT) като отговорни за разработването и определянето на доброволни стандарти на европейско ниво.

Европейски стандарт (EN) се въвежда на национално ниво, като му се дава статут на национален стандарт и чрез отмяната на всички противоречащи му национални стандарти. Следователно, европейските стандарти

са основните градивни елементи на единния европейски пазар, защото осигуряват полесен достъп до пазарите на всички европейски държави въз основа на един и същи стандарт.

CEN (www.cencenelec.eu),

Европейският комитет за стандартизация, подкрепя дейности по стандартизация във връзка с широк набор от области и сектори, включително въздух и космос, химични продукти, строителство, потребителски продукти, отбрана и сигурност, енергетика, околна среда, храни и фуражи, здраве и безопасност, здравеопазване, ИКТ, машини, материали, оборудване под

налягане, услуги, интелигентен начин на живот, транспорт и опаковане.

CENELEC (www.cencenelec.eu),

Европейският комитет за стандартизация в областта на електротехниката, отговаря за стандартизацията в областта на електротехниката.

ETSI (www.etsi.org), Европейският институт за стандартизация в далекосъобщенията създава стандарти за информационни и комуникационни технологии (ИКТ), включително фиксирани, мобилни, радио, конвергентни, излъчващи и интернет технологии.

Международна стандартизация

Международните стандарти се разработват от международните организации за стандартизация (ISO, IEC и ITU) с оглед на глобалната перспектива. Европейските организации за стандартизация имат споразумения за сътрудничество със своите колеги на международно ниво, с цел да се избегне дублирането на работата и да се хармонизират европейските и международните стандарти, доколкото е възможно. Например, тези споразумения позволяват на CEN и CENELEC да разработват съвместно споделени европейски и международни стандарти съответно с ISO и IEC. Няма задължение за приемане на международните стандарти като национални такива, освен ако те не са приети и като европейски стандарти.

Национална стандартизация

Разработването на национални стандарти е отговорност на националните органи за стандартизация (НОС).

Последният списък на признатите НОС по държави беше публикуван в Официален вестник на ЕС през март 2020 г.

ISO

(www.iso.org),

Международната организация за стандартизация, е международна многосекторна организация за стандартизация, еквивалентна на CEN. Тя е активна във всички области, с изключение на електротехническите и телекомуникационните области.

IEC

(www.iec.ch),

Международната електротехническа комисия, е аналог на CENELEC на международно ниво. Тя е активна в областта на електротехниката.

ITU

(www.itu.int),

Международният съюз по телекомуникации, е специализирана агенция на ООН за информационни и комуникационни технологии.

Българският институт за стандартизация (БИС) е националният орган за стандартизация в Република България. Той е създаден по реда на Закона за националната стандартизация от 2005 г. (ДВ, бр. 88 от 4 ноември 2005). БИС е обществено-правна организация, в която членуват всички заинтересовани от дейността по стандартизация фирми, организации и институции. Като самостоятелна институция БИС работи за обществена полза и не разпределя печалба.

Най-важните дейности на БИС са чрез своите технически комитети да разработва национални стандарти в областите, за които съществува необходимост и интерес, да участва в разработването и приемането на европейски и международни стандарти, както и да въвежда като български всички европейски и част от международните стандарти.

Усилията на БИС са насочени както към непрекъснато подобряване на националната стандартизационна система и привличане на повече участници в дейността по стандартизация, така и към подобряване на управлението и организацията на работа.

БИС полага усилия за сближаване и отразяване интересите на всички заинтересовани както в частния, така и в общественния сектор, ръководейки се от принципите на стандартизацията - балансирано участие, равнопоставеност, прозрачност, общо съгласие. Това означава привличане и ангажиране в дейността по стандартизация и отчитане интересите на производители, доставчици, потребители, научни и академични среди, партньори в областта на социалната сфера, органи за оценяване на съответствието, държавни институции и други обществени организации.

Осъзнавайки ролята на малкия и среден бизнес за развитието на страната, БИС се стреми да обхване и защити в максимална степен интересите на българския бизнес на европейско ниво, като предоставя възможност на неговите представители да изразят своята позиция и да дадат своя принос при разработване на съдържанието на европейските стандарти. Ние считаме работата по стандартизация за изключително важна и смятаме, че чрез нея българските предприятия получават по-лесен достъп до международните пазари и биха могли да се отличат на тях с конкурентни средства.

Уебсайт на БИС: www.bds-bg.org

Общи запитвания към БИС: info@bds-bg.org

Как се разработват стандарти?

CEN, CENELEC, ISO и IEC са организации, чийто членове са национални органи по стандартизация. Разработването на стандарти в тези организации се основава на принципа на национално представителство. Стандартите се разработват в технически комитети, към които всеки национален орган за стандартизация изпраща делегация от експерти, които да представят своята национална позиция. Тази позиция се обсъжда и определя в „огледални национални комитети“, които се състоят от всички заинтересовани страни (бизнес, потребители, публични органи, НПО и др.) на национално ниво. Това дава възможност на заинтересованите страни да обсъждат и да работят заедно на своя национален език, което е предимство за МСП.

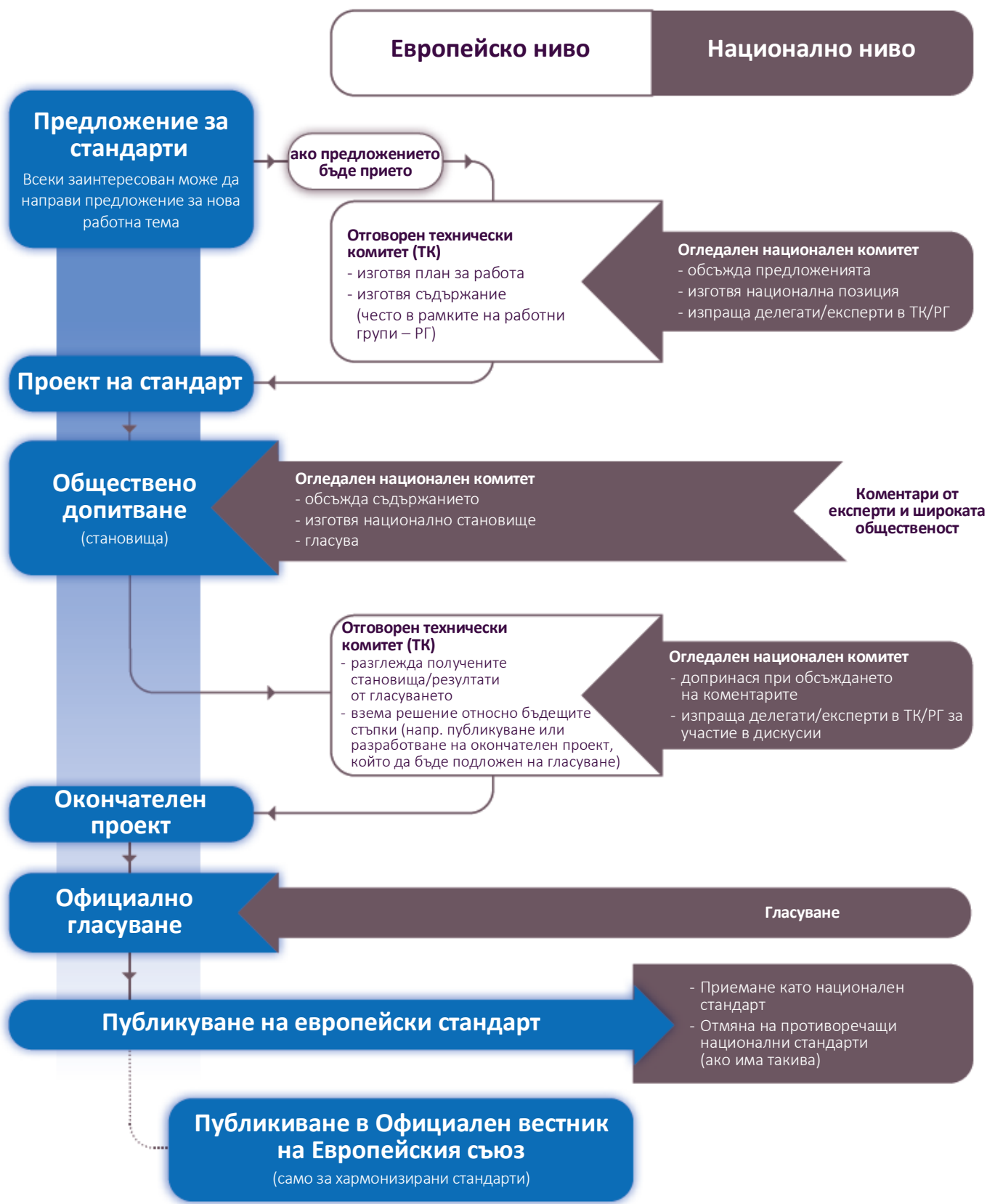
ETSI не работи въз основа на принципа на национално представителство. Вместо това, използва принципа на пряко участие на индустрията (без НОС или други посредници). Работата, извършена от ETSI, се извършва в комитети и работни групи, съставени от технически експерти от компаниите и организациите, които членуват в института.

В допълнение към европейските стандарти (EN), органите за стандартизация разработват и други видове документи, като например технически спецификации или технически доклади. В тези случаи не винаги се провежда обществено допитване и процедурата за одобряване може да е различна.

Приемането на национално ниво и отмяната на всички съществуващи противоречащи национални стандарти са задължителни само по отношение на европейските стандарти (EN).

Разработването на европейски стандарти (EN) стъпка по стъпка

Как да се ВКЛЮЧИТЕ

Стандартите зависят от бизнеса и се разработват от експерти от промишлеността, търговските федерации, публичните власти, академичните среди и неправителствените организации.

Участието в стандартизационния процес предоставя възможности да представлявате вашите интереси и да влияете върху процеса, да придобивате знания и да обменяте информация с други заинтересовани страни. Има няколко начина да участвате в процеса по стандартизация:

◇ **Свържете се с вашия национален орган** за стандартизация, за да участвате в национални комитети и да допринесете за разработването на национални, европейски (CEN, CENELEC) и международни (ISO, IEC) стандарти. Често участието в огледален комитет ще изисква заплащане на членски внос. В някои страни има специални тарифи за МСП в подкрепа на участието им в стандартизацията. За да се включат в разработването на стандартите на ETSI, МСП трябва да станат членове.

◇ **За европейските и международните стандарти има „период на обществено допитване“ с продължителност 12 седмици.** През този период националните органи за стандартизация започват консултации на национално ниво, за да съберат информация от заинтересованите страни. Много национални органи за стандартизация имат безплатен онлайн портал, където заинтересованите страни могат да преглеждат проектите, предмет на консултация и да изпращат коментари, дори ако не са членове на съответния национален комитет.

◇ **Участвайте в консултации чрез вашата национална или европейска асоциация.** В много случаи компаниите се споразумяват да изпращат експерт от асоциация, който да представлява общите им интереси в национални, европейски или международни технически комитети. Членството в асоциация не винаги е необходимо за участие в тези консултации.

◇ **Small Business Standards (SBS) могат да предоставят финансова и техническа подкрепа** на МСП, желаещи да се включат в процеса на разработване на стандарти. SBS публикува отворена покана всяка година за избор на експерти, които да представляват интересите на МСП в европейската и международната работа по стандартизация. Можете също така да участвате в дейностите на SBS чрез [членуващите в организацията асоциации](#).

Ролята на Small Business Standards (SBS)

Въпреки че МСП играят основна роля в европейската икономика, те често се колебаят и срещат трудности, когато става въпрос за участие и включване в процеса по стандартизация.

Нещо повече, много често МСП дори не са наясно колко важни са стандартите за тяхната търговия и ежедневни дейности. Основните проблеми са липсата на информация относно стандартите, недостатъчните ресурси, малкото познаване на приложимите стандарти и необходимостта от по-добро разбиране на процеса по стандартизация. Важно е МСП да участват в обсъждането, писането и актуализирането на стандарти. В противен случай техните нужди може да не бъдат взети предвид и окончателният стандарт може дори да им наложи ненужни или неподходящи изисквания.

Основните цели на SBS са да представляват и защитават интересите на МСП в процеса по стандартизация на европейско и международно ниво, да повишава осведомеността относно стандартизацията и да мотивира МСП да се включат в нея. За да постигне тези цели, SBS организира обучения, национални семинари и събития и разпространява информация относно стандартизацията чрез различни канали. Една от основните дейности е назначаването на експерти от МСП в съответните комитети по стандартизация и работни групи на европейско и международно ниво.

SBS е създаден в отговор на Регламент 1025/2012 на ЕС относно европейската система за стандартизация, която има за цел да направи системата за стандартизация възможно най-приобщаваща, прозрачна и отворена. Дейностите му се финансират до голяма степен от Европейската комисия и ЕАСТ.

Допълнителна информация за дейността на SBS можете да намерите на [уебсайта](#) на организацията.

Къде да разберете повече

Съществуващи технически комитети и стандарти

Информация за европейските технически комитети, публикувани стандарти и тези в процес на разработване:

- ◇ **CEN:** [CEN - List of CEN Technical Bodies \(cencenelec.eu\)](http://cencenelec.eu)
- ◇ **CENELEC:** [CENELEC - List of CENELEC Technical Bodies \(cencenelec.eu\)](http://cencenelec.eu)
- ◇ **ETSI:** <https://www.etsi.org/committees>

Информация за международни технически комитети и стандарти:

- ◇ **ISO:** <https://www.iso.org/technical-committees.html>
- ◇ **IEC:** <https://www.iec.ch/technical-committees-and-subcommittees#tclist>

Повечето от тези организации също предлагат търсачки, където можете да търсите конкретен стандарт по ключова дума, позоваване, заглавие и/или сектор на дейност:

- ◇ **CEN и CENELEC:** <https://standards.cencenelec.eu/dyn/www/f?p=CEN:105::RESET:::>
- ◇ **ETSI:** <https://www.etsi.org/standards#Pre-defined%20Collections>
- ◇ **ISO:** <https://www.iso.org/obp>
- ◇ **IEC:** <https://webstore.iec.ch/advsearchform>

Всеки национален орган за стандартизация обикновено също включва списък на съществуващите национални комитети за стандартизация и електронна търсачка на своя уебсайт. Често е налична и информация за стандарта (напр. абстракт, обект и област на приложение, индекс). Всички европейски и международни стандарти могат да бъдат намерени и на национално ниво. Европейските стандарти са предшествани от буквите „EN“.

Технически комитети на БИС:
<https://bds-bg.org/bg/committee>

Какво е БДС:
https://bds-bg.org/bg/kakvo-e-bds_p744.html

Намиране на текста на стандарт

Стандартите на ETSI са достъпни безплатно на уебсайта на института

Европейските стандарти, разработени от CEN и CENELEC, се продават само от техните членове, националните органи за стандартизация. CEN и CENELEC не продават стандарти директно. Цените на стандартите се различават при различните органи за стандартизация.

Международните стандарти могат да бъдат получени чрез националните органи за стандартизация, но също така е възможно да ги закупите директно чрез уеб магазините на ISO (<https://www.iso.org/store.html>) и IEC (<https://webstore.iec.ch/>).

Имайте предвид, че стандартите са защитени с авторски права и е забранено копирането им за по-нататъшно разпространение или комерсиална употреба.

МСП портали

◇ МСП портали на CEN-CENELEC

Това е мястото за обслужване на едно място на европейски МСП, които искат да разберат повече за европейската стандартизация и да допринесат за нея.

<https://www.cencenelec.eu/get-involved/small-and-medium-enterprises-smes/smes-and-standards/>

◇ Секция за МСП на уебсайта на ETSI

Този раздел предоставя информация за ползите за МСП да бъдат членове и специално звено за контакт.

<https://www.etsi.org/membership/sme>

◇ Национални МСП портали

CEN и CENELEC създадоха мрежа от национални портали в помощ на МСП, които предоставят директна подкрепа на МСП чрез електронна поща или телефон на техния национален език.

<https://www.cencenelec.eu/get-involved/small-and-medium-enterprises-smes/smes-and-standards/local-support-for-smes/>

МСП портали

Повечето национални органи за стандартизация също предоставят национални инструменти за МСП или уеб страници, посветени на МСП. Проверете на уебсайта на вашия НОС и разберете каква подкрепа се предлага за МСП

◇ **МСП порталът на БИС** се намира на адрес https://bds-bg.org/bg/msp-portal_c61.

Rue Jacques de Lalaing 4
B-1040 Brussels
+32 (0)2 285 07 27
info@sbs-sme.eu
Transparency Register 653009713663-08

 @SBS_SME

www.sbs-sme.eu

Съфинансиран от Европейският съюз и държавите-членки на ЕАСТ

Този брошура отразява само възгледите на Small Business Standards. Европейският съюз и държавите-членки на ЕАСТ не носят отговорност за каквато и да е употреба на информацията, която се съдържа в нея.

Брошурата е преведена и адаптирана на български език от Българския институт за стандартизация с разрешението на SBS.